

**Національний університет «Одеська юридична академія»
Факультет прокуратури та слідства (кримінальної юстиції)
Кафедра криміналістики, судових експертиз та поліграфології**

**Національний центр судових експертиз при
Міністерстві юстиції Республіки Молдова
Одеський науково-дослідний інститут судових
експертиз Міністерства юстиції України**

МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

«ЕКСПЕРТНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗСЛІДУВАННЯ ОРГАНІЗОВАНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ТА НАЦІОНАЛЬНА ПРАКТИКА»

27 листопада 2025 року, місто Одеса

**EXPERT SUPPORT IN THE INVESTIGATION OF
ORGANIZED CRIME:
INTERNATIONAL EXPERIENCE AND NATIONAL
PRACTICE**

**Proceedings of the International Scientific and Practical
Conference**

27 November 2025

*Odesa
2025*

*Рекомендовано до друку рішенням кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології НУ«ОЮА» (протокол № 9 від 24 листопада 2025 року)
Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради ОНДІСЕ (протокол №9 від 1 грудня 2025 року)*

Експертне забезпечення розслідування організованої злочинності: міжнародний досвід та національна практика: збірник матеріалів міжнар. наук.-практ. конф. м. Одеса, 27 листоп. 2025 р. / [орг. комітет: С. Ківалов, М. Аракелян, О. Катаррага, Д. Кішко, Д. Колодін, А. Колодіна, Л. Аркуша та ін.]; Нац. ун-т Одеськ. юрид. акад. кафедра криміналістики, суд. експертиз та поліграф.; Нац. центр суд. експерт. при Міністер. юстиц. Респуб. Молдова; Одеськ. Наук.-дослідн. ін-т суд. експер. Міністер. юстиції України. Одеса: НУ «ОЮА», 2025. 450 с.

У збірнику викладено матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Експертне забезпечення розслідування організованої злочинності: міжнародний досвід та національна практика», в якій взяло участь понад 100 науковців і практиків з України та інших держав Європи. Представлено актуальні дослідження обговорень таких наукових і практичних проблем, як: експертне забезпечення протидії окремим видам організованої злочинності; використання спеціальних знань та експертне забезпечення розслідування організованої злочинності в умовах збройного конфлікту; міжнародна співпраця у сфері експертного забезпечення протидії організований злочинності: досвід та практика; інформаційне забезпечення правоохоронних органів у боротьбі з організованою злочинною діяльністю; інноваційні технології та сучасні методи розслідування у протидії організованій злочинності; кримінально-правові, кримінально-процесуальні та кримінологічні проблеми забезпечення протидії організованій злочинності.

Висловлюємо вдячність усім авторам за активну участь, якісний науковий матеріал та високий рівень академічної доброчесності.

Матеріали викладені в авторській редакції.

Відповідальність за зміст, наукову новизну, коректність цитування та достовірність фактичного матеріалу несуть автори.

© НУ «Одеська юридична академія», 2025
© Автори статей, 2025

*Recommended for publication by the decision of the Department of Criminalistics, Forensic Examinations and Polygraphology NU «OLA» (Pr. 9, November 24, 2025)
Recommended for publication by the decision of the Academic Council of ONDISE (Pr. 9, December 1, 2025)*

Expert Support in the Investigation of Organized Crime: International Experience and National Practice: Proceedings of the International Scientific and Practical Conference (Odesa, 27 November 2025) / [Organizing Committee: S. Kivalov, M. Arakelyan, O. Cataraga, D. Kishko, D. Kolodin, A. Kolodina, L. Arkusha et al.]; National University «Odesa Law Academy», Department of Criminalistics, Forensic Examinations and Polygraphology; National Centre of Judicial Expertise of the Ministry of Justice of the Republic of Moldova; Odesa Scientific Research Institute of Forensic Examinations of the Ministry of Justice of Ukraine. Odesa:NU«OLA», 2025. 450 p.

The Proceedings contain papers presented at the International Scientific and Practical Conference «Expert Support in the Investigation of Organized Crime: International Experience and National Practice», which brought together over 100 scholars and practitioners from Ukraine and other European countries. The materials address urgent scientific and practical issues, such as expert support for combating specific types of organized crime; the use of specialized knowledge and expert support for investigating organized crime during armed conflict; international cooperation in forensic support for combating organized crime; information support for law enforcement in countering organized criminal activity; innovative technologies and modern investigative methods; and criminal law, criminal procedure, and criminological issues in ensuring effective counteraction to organized crime.

We express our sincere gratitude to all authors for their active participation, high-quality academic contributions, and strong adherence to academic integrity.

The materials are published in the authors' original versions.

Authors bear responsibility for the content, scientific novelty, accuracy of citations, and reliability of factual information.

© National University «Odesa Law Academy», 2025
© Authors of articles, 2025

Олександра СТАУРСЬКА

«КІБЕРНАРКОКАРТЕЛЬ» ЯК ОКРЕМИЙ РІЗНОВИД СУБ'ЄКТА ОРГАНІЗОВАНОЇ
ЗЛОЧИННОСТІ: КРИМІНАЛІСТИЧНИЙ АСПЕКТ.....412

Оксана СТЕПАНЕНКО

РОЛЬ ЕКСПЕРТИЗ У ДОКАЗУВАННІ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА: НАЦІОНАЛЬНА
ПРАКТИКА.....417

Олександр ТОРБАС

ОСОБЛИВОСТІ ЗАТРИМАННЯ УПОВНОВАЖЕНОЮ СЛУЖБОВОЮ ОСОБОЮ
ВІДПОВІДНО ДО КПК УКРАЇНИ.....421

Павло ФАЛІНСЬКИЙ

ТЕХНІКО-КРИМІНАЛІСТИЧНІ ЗАСОБИ, ЩО ЗАСТОСОВУЮТЬСЯ ПІД ЧАС
ПРОВЕДЕННЯ ОБШУКУ, ТА ЇХ КЛАСИФІКАЦІЯ.....425

Олена ЦІЛЬМАК

ПСИХОЛОГІЧНА ОЦІНКА ПОКАЗАНЬ СВІДКІВ І ПОТЕРПІЛИХ ПІД ЧАС
РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ ВЧИНЕНИХ ОРГАНІЗОВАНИМИ ЗЛОЧИННИМИ
ГРУПАМИ.....429

Сергій ЧУМАК

ПІДГОТОВКА ДО ПРИЗНАЧЕННЯ ЕКСПЕРТИЗ ПРИ ВЧИНЕНІ ЗЛОЧИНІВ НА РИНКУ
ПШЕНИЦІ.....433

Вікторія ШЕРШЕНЬКОВА

ЗАПОБІГАННЯ ВІЙСЬКОВИМ КРИМІНАЛЬНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ В
УКРАЇНІ.....437

Denys SHYLIN

EINSTELLUNG DES STRAFVERFAHRENS WEGEN EINER STRAFTAT, WENN DER
BESCHULDIGTE AUFLAGEN ODER WEISUNGEN GEMÄß DER STRAFPROZESSORDNUNG
DER BUNDESREPUBLIK DEUTSCHLAND ERFÜLLT.....441

Руслан ЯЦКЕВИЧ

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИХ ОЗНАК
ЗЛОЧИННОЇ СПІЛЬНОТИ У КОНТЕКСТІ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОГО
ДОКУМЕНТУВАННЯ ТА ПОДАЛЬШОГО ДОКАЗУВАННЯ445

Степаненко Оксана

*доктор юридичних наук, доцент, завідувач кафедри кримінального права
Національного університету «Одеська юридична академія»,*

м. Одеса, Україна

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4677-9868>

електронна адреса: oksanastepanenko2015@gmail.com

**РОЛЬ ЕКСПЕРТИЗИ У ДОКАЗУВАННІ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА:
НАЦІОНАЛЬНА ПРАКТИКА**

У тезах розкрито значення судової експертизи у доказуванні домашнього насильства. Підкреслено доцільність призначення судово-психологічної експертизи у кримінальних провадженнях, що охоплюють поєднання різних форм домашнього насильства, з метою повного та об'єктивного встановлення впливу протиправної поведінки на потерпілу особу.

Ключові слова: кримінальне правопорушення, домашнє насильство, доказування, експертиза, судово-психологічна експертиза.

Stepanenko Oksana

Doctor of Law, Associate Professor,

Head of the Department of Criminal Law

National University «Odesa Law Academy», Odesa, Ukraine

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4677-9868>

E-mail: oksanastepanenko2015@gmail.com

**THE ROLE OF FORENSIC EXAMINATION IN PROVING DOMESTIC
VIOLENCE: NATIONAL PRACTICE**

The abstract examines the significance of forensic examination in proving acts of domestic violence. Emphasis is placed on the appropriateness of appointing a forensic psychological examination in criminal proceedings involving combined forms of domestic violence, in order to fully and objectively determine the impact of unlawful conduct on the victim.

Key words: criminal offence, domestic violence, evidence, forensic examination, forensic psychological examination.

Домашнє насильство є однією з латентних форм протиправної поведінки, що створює суттєві труднощі для органів досудового розслідування та суду для встановлення фактичних обставин кримінального правопорушення. Особливо труднощі виникають під час доказування факту застосування психологічного

насильства, особливо, коли воно не супроводжувалося фізичним насильством і мало прихований характер [1, с. 545].

Влучно зазначає І.В. Гловюк, що «у розрізі психологічного насильства, для доказування використовуються заяви про вчинення кримінального правопорушення, психологічного дослідження особистості, Інформаційна довідка центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, протоколи слідчих експериментів» [2]. Крім того, досить важливе значення для доказування саме психологічного насильства має висновок судово-психологічної експертизи.

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про судову експертизу»: «судова експертиза - це дослідження на основі спеціальних знань у галузі науки, техніки, мистецтва, ремесла тощо об'єктів, явищ і процесів з метою надання висновку з питань, що є або будуть предметом судового розгляду».

Положення ст. 242 КПК України визначають, що експертиза проводиться експертною установою, експертом або експертами, яких залучають сторони кримінального провадження або слідчий суддя за клопотанням сторони захисту у випадках та порядку, передбачених статтею 244 КПК України, якщо для з'ясування обставин, що мають значення для кримінального провадження, необхідні спеціальні знання. Підстави обов'язкового призначення судової експертизи зазначені законодавцем у ч. 2 ст. 242 КПК України - «встановлення причин смерті; встановлення тяжкості та характеру тілесних ушкоджень; визначення психічного стану підозрюваного за наявності відомостей, які викликають сумнів щодо його осудності, обмеженої осудності; встановлення віку особи, якщо це необхідно для вирішення питання про можливість притягнення її до кримінальної відповідальності, а іншим способом неможливо отримати ці відомості; визначення розміру матеріальних збитків, якщо потерпілий не може їх визначити та не надав документ, що підтверджує розмір такої шкоди, розміру шкоди немайнового характеру, шкоди довкіллю, заподіяного кримінальним правопорушенням».

Науковці слушно зауважують, що «хоча для даної категорії справ призначення експертизи не є обов'язковим, призначення органом досудового розслідування і/або судом судової психологічної експертизи за фактом домашнього насильства мотивується тим, що постраждалі від насильства особи потребують аналізу таких психологічних чинників, як індивідуально-психологічні особливості особистості й мотиваційна сфера, специфіка інтелектуальної й емоційно-вольової сфер, особливості діяльності в ситуації цього правопорушення та інші психологічні фактори. Зазначене допоможе визначити механізми та характер ступеня вразливості особи, покірності, сугестивності, довірливості, необережності й легкодумства, невміння захистити себе, а також ступінь самооцінки, невпевненості в собі, залежності від правопорушника» [1, с. 548].

Вищевказане підтверджується й матеріалами судової практики. Так, у вироку Слов'янського міськрайонного суду Донецької області від 14 листопада 2019 року зазначено, що в результаті вчинення Особа 2 вказаних умисних систематичних дій, спрямованих на вчинення психологічного насильства, відповідно до висновку

судово-психологічної експертизи № 5224-5225 від 28.10.2019 року з урахуванням індивідуально-психологічних особливостей особистості Особа 1, ситуація, що досліджується за справою, є для неї суттєво психотравмуючою (стресогенною), що безпосередньо викликає психічний дискомфорт, зумовивши тривалі та інтенсивні фізичні та психічні страждання, які існують до даного часу. Внаслідок дій Особи 2, у Особи 1 мають місце тривалі, інтенсивні й негативні за своїми проявами фізичні та психічні (моральні) страждання, зміст яких локалізований у межах дослідженої ситуації [3].

Аналіз вказано вище вироку дає можливість зазначити, що у висновку судово-психіатричної експертизи вказувалося, що для потерпілої ситуація, що досліджується за справою, є суттєво психотравмуючою (стресогенною), що безпосередньо викликає психічний дискомфорт, зумовивши тривалі та інтенсивні фізичні та психічні страждання, які існують до даного часу.

Ще один приклад, відповідно до висновку експерта № 494 від 09.05.2023, у потерпілої ОСОБА_7 наявні ознаки психічного розладу адаптації, тобто, ознаки психічних порушень невротичного рівня, як психогенної реакції особистості, що виникли внаслідок наявної психотравмуючої ситуації. Психічний розлад адаптації виник внаслідок систематичних сварок, погроз, психологічного насильства. Психічному здоров'ю потерпілої завдано шкоду. Таким чином, ОСОБА_3, обвинувачується у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ст. 126-1 КК України, а саме: у домашньому насильстві, яке виразилось в умисному систематичному вчиненні психологічного насильства відносно особи, з якою винний перебуває в сімейних відносинах, що призвело до психологічних страждань та погіршення якості життя потерпілої особи [4].

Таким чином, висновок судово-психологічної експертизи, поряд з іншими доказами, є необхідним для встановлення факту вчинення саме психологічного насильства щодо постраждалої особи [5].

У такому контексті важливо враховувати, що обов'язковою ознакою об'єктивної сторони домашнього насильства виступають суспільно небезпечні наслідки. Такими наслідками є фізичні та/або психологічні страждання, розлад здоров'я, втрата працездатності, емоційна залежність або погіршення якості життя потерпілої особи, що прямо передбачено кримінальним законом.

Під явищем психологічні страждання варто розглядати сукупність вкрай неприємних та обтяжливих почуттів людини, які супроводжуються емоційним дискомфортом, стресом та муками. У проєкті КК України психологічне страждання визначено, як «душевний біль, пов'язаний з емоційною дезадаптацією або дезорієнтацією» [6].

На складнощі визначення таких наслідків як психологічні страждання, емоційна залежність, погіршення якості життя звертає увагу М.І. Хавронюк. Вчений приходить до висновку, що такі наслідки «мають оцінюватися судом під час допиту

потерпілої особи, свідків, вивчення документів, а також на підставі проведення психологічної експертизи» [7, с. 76].

Враховуючи зазначене, у межах розглядуваної проблематики доцільно акцентувати, що у кримінальних провадженнях щодо психологічного насильства, як форми домашнього насильства, судово-психологічна експертиза відіграє визначальну роль, оскільки саме вона забезпечує можливість об'єктивного встановлення характеру, інтенсивності та тривалості психотравмуючого впливу на потерпілу особу. Разом з тим, не можна ігнорувати того факту, що психологічні страждання нерідко є похідними від інших форм домашнього насильства - передусім фізичного та економічного, які, навіть не маючи безпосередньо психічного спрямування, здатні спричиняти суттєві емоційні та психосоматичні порушення. З огляду на це, у кримінальних провадженнях, де встановлюється поєднання кількох форм насильницької поведінки або їх комплексний прояв, практично обґрунтованим є призначення судово-психологічної експертизи з метою з'ясування характеру та механізмів формування психологічних наслідків незалежно від первинного виду насильства.

Перелік використаних джерел:

1. Савченко І. О., Бабич С. Л., Ускіла Р. Деякі питання судової психологічної експертизи потерпілих від домашнього насильства (оглядова стаття). Теорія та практика судової експертизи і криміналістики : зб. наук. пр. / редкол.: О. М. Ключев, В. Ю. Шепітько [та ін.]. Харків : Право, 2020. Вип. 22. С. 538-554.
2. Гловюк І. В. Форми насильства: фізичне, психологічне, економічне. Як довести факт кожного з перелічених різновидів насильства?. Вища школа адвокатури НААУ : веб-сайт. 2022. URL: <https://www.hsa.org.ua/lectors/glovyuk-iryna/articles/formy-nasylstva-fizychne-psychologichne-ekonomichne-yak-dovesty-fakt-kozhnogo-z-perelichenyh-riznovydiv-nasylstva>
3. Вирок Слов'янського міськрайонного суду Донецької області від 14 листопада 2019 року у справі № 243/12901/19. Єдиний державний реєстр судових рішень : веб-сайт. <https://reyestr.court.gov.ua/Review/85692978>
4. Вирок Садгірського районного суду м. Чернівці від 19 червня 2023 року у справі № 726/1250/23. Єдиний державний реєстр судових рішень : веб-сайт. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/111607379>
5. Степаненко О. В. Теорія і практика кримінально-правової охорони особи від домашнього насильства : дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.08. Одеса, 2023. 420 с.
6. Контрольний текст проекту Кримінального кодексу України (станом на 15.10.2025). URL: <https://newcriminalcode.org.ua/criminal-code>
7. Дудоров О. О., Хавронюк М. І. Відповідальність за домашнє насильство і насильство за ознакою статі (науково-практичний коментар новел Кримінального кодексу України) / за ред. М. І. Хавронюка. Київ : Ваїте, 2019. 288 с.